

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Γεννιούνται πέντε, έξι, εφτά, ακόμα και οχτώ παιδιά σε κάθε σπίτι. Πέθαιναν κάνα δυο στη γέννα ή όσο ήταν ακόμα μικρά. Αυτά που ζούσαν, μεγάλωναν με τον τρόπο των πατεράδων και των παππούδων τους.

Οι άντρες μάθαιναν κάτι κολυβογράμματα, κι άλλος σταματούσε στην τρίτη τάξη, άλλος νωρίτερα, άλλος αργότερα, κι ο πιο γενναίος τελείωνε το δημοτικό σχολείο και θεωρούνταν γραμματιζούμενος. Έμπαιναν γρήγορα γρήγορα στο ζυγό και καταπιάνονταν με όλες τις δουλειές: να βόσκουν βόδια, αρνιά και γιδοπρόβατα, να αρμέγουν, να κόβουν ξύλα, να φορτώνουν τα γαϊδουρομούλα κι αργότερα, που μεγάλωναν κάπως, να οργώνουν, να σπέρνουν, να θερίζουν, να κουβαλούν δεμάτια με σιτάρια, κριθάρια, καλαμπόκια, να αλωνίζουν, να καλλιεργούν τα αμπέλια, να βγάζουν μούστο, κρασί, ρακί· κοντά στα είκοσι να παντρεύονται μια γειτόνισσα ή χωριανή ή κοντοχωριανή, να κάνουν πέντε, έξι, εφτά, οχτώ παιδιά, να αγωνίζονται για το καθημερινό φαΐ, να γεράζουν, να πεθαίνουν, και φτου και πάλι απ' την αρχή. Γενιές και γενιές στον ίδιο κι απaráλλαχτο, αργόσυρτο ρυθμό.

Όσπου κάποτε, μέσα σε δέκα δεκαπέντε χρόνια μετά το 1950, στα μέρη μας, όπως και σε όλη τη χώρα εξάλλου, αλλάζουν όλα εκ θεμελίων. Η χώρα και η Ευρώπη ανασυγκροτείται. Ζητούνται εργάτες. Πολλοί νέοι αλλά και νέες χωριατοπούλες εγκαταλείπουν τα σπίτια τους, τον τρόπο της ζωής τους, για τις πόλεις ή για το εξωτερικό. Αλλάζουν όλα ραγδαία.

Κάποια στιγμή, εισβάλουν και στα χωριά μας τρακτέρ

και θεριζοαλωνιστικές μηχανές κι εξαφανίζονται από προσώπου γης τα ζώα, που επί αιώνες έκαναν αυτή τη δουλειά. Απομένουν μερικά γαϊδούρια λυπημένα κι αμίχανα για πεντέξι χρόνια, ώσπου εξαφανίζονται κι αυτά, μαζί με τα αφεντικά τους που φεύγουν ένα ένα.

Τα παιδιά τελειώνουν το δημοτικό σχολείο· αρκετά πηγαίνουν στο γυμνάσιο και κάποια στο πανεπιστήμιο. Συνεχίζουν όμως ακόμα να κάνουν τις δουλειές των πατεράδων τους όποτε επισκέπτονται τα χωριά τους. Οι πατεράδες και οι μάνες τους είναι οι τελευταίοι μιας μεγάλης, μιας μακραίωνης εποχής. Τα παιδιά αυτά, αγόρια και κορίτσια, είναι οι τελευταίοι της παλιάς και οι καινούργιοι της νέας εποχής. Οι πρώτοι άνοιξαν την πόρτα του παλιού κόσμου, βγήκαν και έφυγαν· οι δεύτεροι την έκλεισαν, συμμετέχουν και ζουν στη νέα εποχή .

Αυτής της γενιάς είναι και ο αφηγητής των δεκαεννιά διηγημάτων. Γεννήθηκε, μεγάλωσε και έζησε τα πρώτα του χρόνια στο μεταίχμιο παλιού και νέου κόσμου, στην ύπαιθρο, σε ένα μικρό αλωνάκι, μακριά από τα κέντρα των τοκετών του νέου κόσμου, στις παρυφές των γεγονότων, δίχως πρακτική συμμετοχή σε όποια συλλογική δραστηριότητα πήγαινε τον τόπο ένα βήμα παραπέρα.

Με δεκαοκτώ διηγήσεις, αποπειράται να ανασυστήσει μιαν εποχή (1950-1967) και έναν τρόπο ζωής που χάθηκε για πάντα. Με τον «Έγκλειστο» –το δέκατο ένατο και τελευταίο διήγημα– σε μια χρονιά σημαδιακή, έχει πια κλείσει οριστικά η παλιά εποχή. Η «Ερημιά» δείχνει το σήμερα του τόπου, και το «Ίλιμπούμνιε» είναι ένα αλλιώτικο διήγημα...

ΓΙΩΡΓΟΣ Ν. ΣΙΩΜΟΣ
20/9/2010